

Svojanov 20. 2. 2020

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace Hrad Svojanov v roce 2019

Zhodnocení plnění úkolů a činností organizace

Činnost příspěvkové organizace Hrad Svojanov je stanovena zřizovací listinou, která byla aktualizována 1. 10. 2009. Hlavním účelem činnosti příspěvkové organizace je pečovat o kulturně historické dědictví významné stavební památky ve vlastnictví města Poličky a vytvářet podmínky pro aktivní odpočinek a kulturně společenské využití historického prostředí co nejširším spektrem návštěvníků.

Činnost organizace byla v roce 2019 velmi rozmanitá. Díky dokončení rozsáhlé rekonstrukce velké části areálu hradu a díky intenzivní propagaci hradu ze strany příspěvkové organizace byla sezóna opět nejúspěšnější za celou existenci organizace. V roce 2019 byl hrad Svojanov otevřen od 2. března do 15. prosince. Zájem o prohlídku hradních okruhů byl mimořádný a v podstatě naprosto nečekaný. Za celý rok si prostory hradu prohlédlo 83 474 návštěvníků, což je o 23 470 osob více než v roce předchozím. Podařilo se tedy nejen zachovat, ale i zintenzivnit vzrůstající trend návštěvnosti (pro srovnání, v roce 2007 návštěvnost hradu činila 27 000 osob).

Hrad se stal i vyhledávaným objektem pro konání nejrůznějších soukromých akcí, svatebních obřadů a firemních akcí. V prostorách hradu se uskutečnila celá řada kulturních programů. Návštěvníky přilákaly tradiční akce jako Jarní slavnosti, Hradní jarmark, Královské slavnosti, Dny útrpného práva, Divadelní pouť nebo Třicetiletá válka. Velký úspěch zaznamenaly i podzimní noční prohlídky, které proběhly pod názvem „Svojanovské stíny“.

Mediální ohlas vyvolaly řezbářské dny, kdy skupina řezbářů předváděla svou práci na nádvoří hradu. V roce 2019 řezbáři dokončili druhý pohyblivý obraz. Ten představuje hrad Svojanov a jeho pověsti. Velmi atraktivní je především pro dětské návštěvníky. Před siluetou hradu se diváci mohou seznámit s nejrůznějšími tajemnými bytostmi. Obraz je trvale vystaven v domě zbrojnošů.

Po celý červen probíhaly dětské prohlídky uzpůsobené školním výpravám. Ve dnech 7. – 9. června proběhla zcela nová akce pod názvem Dny pohádek a noci běsů. Denní prohlídky hradu obsahovaly pohádkové scény z našich národních pohádek, večerní prohlídky naopak strašidelné scény pro dospělé návštěvníky. Velmi atraktivní a úspěšný program představovalo i večerní vystoupení v rámci Divadelní poutě pod názvem Hradní (z)povídání. Jednalo se o zábavnou besedu Evy Hruškové, Jana Přeučila a Jiřího Krampola v domě zbrojnošů.

4. května došlo ke slavnostnímu zpřístupnění první obnovené části koníren pro veřejnost. Tyto prostory nikdy dříve přístupné nebyly a nacházely se v havarijním stavu. Konírny se otevřely výstavou vyšíváných kuchařek a textilních nástěnek Petry Totuškové. Následovala fotografická výstava Flóra očima autisty a od září výstava České korunovační klenoty na dosah. Tato výstava představovala zejména naprosto přesné repliky českých korunovačních klenotů. Kromě toho ale také prostřednictvím spousty zajímavých exponátů vykreslila celkovou atmosféru, módu i umění doby Karla IV. Výstava byla mimořádně úspěšná a prohlédnout si ji přijelo 8 969 osob.

Díky úspěchům při získávání finančních prostředků z dotačních fondů a díky příspěvkům města Poličky se podařilo realizovat řadu oprav v rámci celkové obnovy hradu. Na mnoha pracích se finančně podílela i příspěvková organizace Hrad Svojanov, která tak použila zvýšené tržby ze vstupného.

V jarních měsících byl postaven funkční přístřešek podél severní hradby předhradí. Následně byla realizována druhá etapa obnovy historických koníren v budovách předhradí. Obnovený hlavní sál bude sloužit jako galerie barokních plastik z Mariánského sloupu v Poličce. V současné době jsou v sále instalovány 4 originální sochy Jiřího Františka Pacáka z let 1727 – 1731. Sál bude otevřen v jarních měsících roku 2020. Jeho proměna oproti původnímu stavu je obrovská. V rámci oprav byly provedeny nové inženýrské sítě, došlo k zajištění statiky, byly renovovány dlažby a obnoveny omítky. Podařilo se zachovat i spoustu artefaktů původního využití prostor, jimž dominují například pískovcové žlaby po obvodu sálu. Celková obnova koníren by měla být dokončena v roce 2020.

Četné udržovací práce probíhaly v průběhu roku v rámci celého areálu hradu. Nový nátěr oken a zábradlí teras získala budova empírového paláce. Na této stavbě došlo i k průběžné opravě omítek. Novou malířskou dekoraci získal vstupní průjezd a schodiště do penzionu. Po stavební havárii byly opraveny zídky teras na hlavním nádvoří hradu. Další defekty byly odstraněny na omítkách renesančního paláce.

V podzimních měsících pokračovala další velká akce, kterou je restaurování nástropních maleb z 19. století v pokojích prvního patra empírového paláce. Malby byly poškozené prasklinami, drobným šupinatěním omítek, letitým zaprášením a zejména na řadě míst odchlípnutím od podkladu stropu. Obnova tedy byla velmi

významná, protože v případě, že by se nerealizovala, došlo by k ohrožení existence maleb. Ty jsou přitom jedním z nejvýraznějších prvků umělecké výzdoby hradu. Odborným ošetřením pod rukama restaurátorky Magdaleny Slavíkové letos prošly nástropní malby v jídelně a přípravně. Zbývající dva stropy v pánských pokojích budou obnoveny v roce 2020. Tím bude dokončena další významná kapitola obnovy hradu.

Na restaurování stropů navázala další akce, obnova výmalby stěn. Barvy na stěnách byly obměněny tak, aby co nejvíce korespondovaly se škálou barev stropů. Velkou proměnou prošlo vstupní schodiště hradního paláce, jehož stěny dostaly novu barevnou dekoraci v několika tónech zelené barvy. Imituje klasicistní malířskou výzdobu pokojů horního podlaží.

Zvýšená pozornost byla věnována i propagaci hradu. Mimo jiné se hrad několikrát objevil v televizním zpravodajství, opět v pořadu Toulavá kamera na České televizi, několikrát v rozhlasovém vysílání a nesčetněkrát v denním tisku.

V jarních měsících bylo provedeno osazení nového dopravního značení ke hradu. Značení bylo doposud nedostatečné a návštěvníci měli problém hrad stojící mimo hlavní trasy najít. Nové značení ke hradu navádí od Poličky, Svitav, Letovic a Bystřice nad Pernštejnem. Značení je navíc doplněno velkými poutači typu IS23. Také toto značení přispělo k výraznému zvýšení zájmu veřejnosti o návštěvu hradu.

Pro příspěvkovou organizaci Hrad Svojanov je velkým závazkem a přáním, aby tento trend ve zvyšování návštěvnosti pokračoval i v dalších letech.

Vzájemná spolupráce s ostatními příspěvkovými organizacemi města Poličky

Příspěvková organizace Hrad Svojanov v roce 2019 spolupracovala zejména s Městským muzeem a galerií Polička a s organizací Tylův dům. Spolupráce s Městským muzeem a galerií Polička spočívá především v dlouhodobé zápůjčce souboru historického nábytku, který je instalován v prostorách expozic hradního paláce a souboru historických klasicistních dveří a vrat, umístěného v sále domu zbrojnošů. Naopak organizace Hrad Svojanov poskytuje muzeu prostory k deponování souboru méně hodnotných historických dveří. Obě organizace spolupracují také v oblasti propagace. S organizací Tylův dům probíhá spolupráce na úrovni vzájemné propagace.

Mimořádné a jednorázové úkoly či problémové oblasti plněné v daném roce organizací

Přetrvávajícím problémem posledních let byl provoz ČOV v areálu hradu. V roce 2016 bylo zjištěno, že stávající ČOV neodpovídá potřebám provozu hradu a její provoz byl v nesouladu rovněž administrativně. Během roku 2017 se podařilo vyřešit administrativní náležitosti a ČOV byla nákladem příspěvkové organizace uvedena do provizorního provozuschopného stavu. V průběhu roku 2018 byla zhotovena projektová dokumentace na Intenzifikaci ČOV. K její realizaci došlo v podzimních měsících v roce 2019. Realizační firma veškeré komponenty připravila mimo objekt hradu a tak samotná stavební a instalační činnost proběhla zcela v souladu s provozem hradu. Nyní je ČOV ve zkušebním provozu a v roce 2021 dojde ke kolaudaci.

V podzimních měsících došlo k havárii zdiva zídek teras na hlavním nádvoří hradu. Na několika místech se vypoulilo zdivo vlivem vlhkosti a tlačící masy zeminy. Zdivo následně hrozilo zřícením. Organizace vlastním nákladem zajistila zásadní opravu zídek a jejich zpevnění OSB deskami, zabudovanými za zídkami. Terasy na hlavním nádvoří jsou oblíbeným místem k posezení návštěvníků zejména při konání kulturních akcí.

Náročným úkolem se ukázalo přemístění barokních plastik z provizorního přístřešku do nově opraveného sálu bývalých koníren. Nakonec bylo zvoleno přemístění pomocí malého jeřábu za účasti restaurátora Petra Glásera. Celou akci finančně zaštitila příspěvková organizace Hrad Svojanov.

Problematickým úkolem se ukázalo dokončení oprav hradeb z 15. století, jež spojují hrad s poplužním dvorem. Nedokončený úsek se nachází při budově čp. 122, pod odpočinkovou zónou. Je v havarijním stavu. Částečně bylo torzo hradby sneseno, byly vyhloubeny nové základy a dotčená část hradby znovu vystavěna. Bohužel v rozestavěné fázi dodavatel stavební práce přerušil a od té doby se nepodařilo dohodnout termín pokračování prací.

Úkolem následných let bude statické zajištění hradeb vnitřního hradu a hradeb nad zahradou. Tyto hradby vykazují četné praskliny a vypoulení zdiva při patě hradeb. V současné době je statikem vypracován návrh na zajištění hradeb. K jeho realizaci bude organizace hledat prostředky formou žádosti o dotaci MKČR.

Problémovou oblastí provozně technického charakteru stále částečně zůstává příjezdová komunikace ke hradu. Příjezdová komunikace je vlastnictvím městyse Svojanova. V současné době je v havarijním stavu. Vlastník komunikace odmítá realizaci její zásadní opravy. Asfaltový povrch vykazuje četné výmoly a trhliny. Bezpečnostní ohrazení směrem do stráně bylo nefunkční a z podstatné části spadené. V roce 2019 došlo k obrovské změně, kdy nákladem města Poličky byla osazena nová

svodidla po celé délce silnice. Díky tomu došlo k částečnému zajištění komunikace, která se pomalu sezouvala terénem dolů. Zejména ale došlo k zajištění bezpečnosti pojiždějících návštěvníků. Osazení svodidel je návštěvníky velmi pozitivně hodnoceno.

Výsledky všech provedených kontrol v organizaci a případná opatření k nápravě

V organizaci je zaveden vnitřní kontrolní systém ve smyslu zákona č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole ve veřejné správě, v platném znění. K nakládání s prostředky organizace je odpovědný ředitel organizace jako příkazce operací. Za správu rozpočtu organizace je odpovědný účetní organizace jako správce rozpočtu. Za vedení účetnictví organizace je odpovědný účetní organizace jako hlavní účetní.

Ve dnech 26. – 28. února 2019 byla v režimu zákona o finanční kontrole provedena kontrola příjemce veřejné finanční podpory. Předmětem kontroly bylo hospodaření s veřejnými prostředky a dohoda o poskytnutí příspěvku na vytvoření pracovních příležitostí v rámci VPP. Kontrolováno bylo období od 1. července 2018 do 31. ledna 2019 a období účetně související. Závěrem kontroly bylo, že účel poskytnutí příspěvku na vytvoření pracovních příležitostí v rámci veřejně prospěšných prací pro uchazeče o zaměstnání byl ze strany zaměstnavatele naplněn v souladu s dohodou.

Ve dnech 10. – 27. června 2019 proběhla kontrola Krajské hygienické stanice Pardubického kraje se sídlem v Pardubicích. Předmětem kontroly bylo dodržování povinnosti provozovatele vodovodu zajistit, aby dodávaná pitná voda měla jakost pitné vody. V rámci kontrolního zjištění bylo zjištěno, že vzorek odebraný dne 10. června 2019 vyhověl ve stanovených ukazatelích požadavkům.

Ve dnech 23. října – 12. prosince 2019 byla provedena Městem Poličkou, odborem finančním a plánovacím, úsekem rozpočtu a kontroly veřejnosprávní kontrola hospodaření příspěvkové organizace. Kontrola byla zaměřena na následující oblasti:

- 1) Zřizovací listina, předpisy zřizovatele
- 2) Vnitřní kontrolní systém
- 3) Namátková kontrola účetních dokladů
- 4) Evidence majetku a výsledky inventarizace

Na základě výsledků veřejnosprávní kontroly kontrolní skupina nenavrhl Radě města Poličky žádná opatření k nápravě ani návrh na odvod do rozpočtu zřizovatele za porušení rozpočtové kázně.

Získané granty, případně jiné aktivně zajištěné příjmy organizace

V roce 2019 byly získány granty či jiné příspěvky na obnovu jednotlivých částí hradu a na pořádání kulturních akcí.

Hrad Svojanov byl opět zařazen do Programu záchrany architektonického dědictví Ministerstva kultury ČR. Z tohoto programu obdržel zřizovatel dotaci ve výši 700 000,- Kč na celkovou obnovu západní části severního křídla bývalé konírny hradu.

Od Pardubického kraje byly získány následující granty:

Grant z programu Podpory památkové péče v Pardubickém kraji na rok 2019 ve výši 120 000,- Kč na akci Restaurování nástropních maleb v empírovém paláci hradu Svojanov, II. etapa.

Grant z programu Podpory kulturních aktivit na rok 2019 ve výši 15 000,- Kč na propagaci, honoráře a technické zabezpečení Divadelní poutě na hradě Svojanov 2019.

Grant z programu Podpory budování infrastruktury cestovního ruchu v Pardubickém kraji ve výši 200 000,- Kč na realizaci projektu „Oprava povrchu parkoviště v areálu předhradí hradu Svojanov“.

Zhodnocení návštěvnosti či jiného ukazatele dle charakteru činnosti meziročně (nejméně tři roky zpětně)

Návštěvnost hradu Svojanova byla v roce 2019 opět vyšší oproti předchozím rokům a naprosto rekordní v historii příspěvkové organizace. V počtu ubytovaných hostů v hradním penzionu došlo k nárůstu oproti roku 2018, ale v předchozím roce 2017 byl počet ubytovaných vyšší. Rekordní zájem o ubytování z roku 2017 byl dán otevřením opravených pokojů s novými sociálními zařízeními. Počet svatebních obřadů v roce 2019 byl stejný, jako v roce 2018, ale mírně vyšší než v roce 2017. Prostory hradu si prohlédlo 83 474 návštěvníků. V areálu hradu proběhlo 27 svatebních obřadů. V penzionu bylo ubytováno 1 667 osob.

Rok	Počet návštěvníků
2017	57 030
2018	60 004
2019	83 474
Rok	Počet ubytovaných osob
2017	4706
2018	1667
2019	4646
Rok	Počet svatebních obřadů
2017	21
2018	27
2019	27

Zhodnocení úsporných opatření přijatých k udržení vyrovnaného hospodaření organizace

Vzhledem k příznivě se vyvíjejícímu zájmu o hrad Svojanov ze strany veřejnosti nebylo nutné činit výrazná opatření k udržení vyrovnaného hospodaření. Cenová hladina vstupného a dalších poskytovaných služeb zůstala víceméně zachována ve stejné výši, jako v roce 2018.

Ubytovací pokoje byly opět nabízeny i prostřednictvím internetového portálu Slevomat, kde mají lidé možnost zakoupit ubytování se stravováním a prohlídkou hradu za nižší cenu. O tuto službu je velký zájem a navíc tato služba souvisí i s obrovskou propagací na internetu.

Již v deváté sezóně bylo příjmem rovněž parkovné, vybírané na parkovišti v areálu hradu. A to za minimálních nákladů na personál. O víkendech a prázdninových měsících provoz parkoviště zajišťují brigádníci. V okrajových měsících je parkovné vybíráno přímo v pokladně hradu.

Hrad Svojanov díky vysoké návštěvnosti a tím i zvýšeným tržbám mohl řadu svých potřeb řešit vlastními finančními zdroji. Za všechny uvedme především opravu kamenných zídek teras na hlavním nádvoří hradu, opravu omítek renesančního paláce, nátěry oken a zábradlí teras empírového paláce nebo výmalbu vnitřních prostor téhož objektu, včetně provedení uměleckých malířských dekorací v klasicizujícím stylu. Organizace z vlastních prostředků zajistila náročné přemístění barokních plastik z Poličky dočasně umístěných v provizorním přístřešku do nových prostor v konírnách.

Plány a vize organizace na budoucí období a návrh na jejich realizace

Pro rok 2020 jsou podány žádosti o dotace na další akce. Pardubický kraj byl požádán o poskytnutí grantů na podporu Divadelní pouti 2020, na realizaci III. etapy restaurování nástropních maleb v pokojích prvního patra empírového paláce a na opravu a dostavbu kamenné zídky pod pódium na hlavním nádvoří hradu včetně pořízení nového pódia. Na Ministerstvu kultury České republiky je podána žádost o dotaci z Programu záchrany architektonického dědictví na realizaci III. etapy obnovy bývalých koníren v areálu předhradí.

V roce 2020 bude žádoucí dokončení obnovy východní hradby mezi předhradím a hradem. Zbývá dokončit poslední úsek, jehož obnovu je připravena finančně zajistit příspěvková organizace. Mezi plánované akce je zařazeno i statické zajištění trhlín na zdivu renesančního paláce, na hradbách vnitřního hradu a na zídkách gotické zahrady. Trhlíny zdiva jsou dlouhodobě sledovány a každoročně dochází k jejich mírnému rozšiřování. V roce 2019 došlo ke zhotovení statického posudku a návrhu obnovy. V roce 2020 bude vypracována žádost o dotaci MKČR. V roce 2021 by mohlo dojít také k samotné realizaci.

V roce 2020 je velmi významným cílem dokončení obnovy předhradí hradu. Soubor budov tohoto architektonického celku byl v havarijním stavu, částečně na samém okraji životnosti. Zejména budova čp. 46 zčásti postrádala střechu a vlivem vlhkosti se uvnitř propadly klenby. Předhradí tvořilo velmi nedůstojný přístup k hradu. Dodnes se tyto prostory změnily k nepoznání. V roce 2007 získala budova čp. 46 zcela novou střechu, v roce 2010 prošla celkovou obnovou budova čp. 2, kde je nyní situována pokladna a provozní prostory správy hradu. V roce 2011 byla vybudována nová odpočinková zóna v areálu předhradí a současně byla staticky zajištěna budova čp. 46, přitom byly dostavěny klenby vnitřních prostor. Roku 2012 došlo k obnově vnějšího pláště téže budovy. V roce 2013 byla obnovena střecha budovy čp. 122. Na stejné budově byla roku 2014 dokončena oprava fasády, oken a dveří. K nádvornímu průčelí budovy čp. 46 byl přistavěn

přístřešek pro deponování poškozených soch z Mariánského sloupu v Poličce. V roce 2015 byla realizována obnova severozápadní hradby mezi předhradím a hradem, od téhož roku postupně probíhá i obnova rozsáhlé hradby na severovýchodní straně. V roce 2017 byla vydlážděna hlavní přístupová komunikace ke hradu, vedoucí předhradím. V jarních měsících roku 2020 dojde i vydláždění povrchu parkoviště. Tím budou sjednoceny povrchy cest a parkoviště a zároveň bude zvýšen komfort pro motorizované návštěvníky. Současný povrch tvoří jíl a štěrk, v suchém období je silně prašný, v deštivém naopak blátivý. V roce 2018 byla zahájena též obnova vnitřních prostor budovy čp. 46, která do té doby sloužila převážně jako sklady. Tyto prostory jsou velmi působivého vzhledu a jsou postupně využívány pro výstavní a galerijní účely.

Úkolem příštích let zůstává také zajištění financování obnovy hradní zahrady, která je jednou z nejatraktivnějších částí hradu, ale jejíž podoba je značně poplatná době 80. let 20. století. Historickou rehabilitací by i zahrada mnohem lépe zapadala do obnoveného prostředí hradu.

Připravovaný program na rok 2019:

Hrad bude veřejnosti zpřístupněn od 29. února do 13. prosince. Zcela nově bude otevřena galerie barokních plastik v bývalých konírnách. V sousedním výstavním sále bude v období květen – říjen probíhat výstava Drákula a ti druzí.

Kulturní program v roce 2020 bude oproti předchozím letům obohacený o několik novinek. Zachovány zůstanou tradiční akce, jejich program však bude rovněž inovován. Jako vrcholná akce sezóny je plánována Oslava 110 let od zakoupení hradu městem Poličkou. V současné době jsou již naplánovány následující kulturní akce:

Jarní slavnosti ve dnech 11. – 12. dubna: Šerm, dobová hudba, soutěže pro děti. Prohlídka hradu s tradiční velikonoční a jarní výzdobou. Tržiště.

Hradní jarmark ve dnech 2. – 3. května: Tradiční jarmark s dobovými řemesly. Doprovodný program na horním nádvoří.

Svojanov patří dětem v průběhu měsíce června: Speciální prohlídky pro školní a školkové výlety.

Pohádkový Svojanov ve dnech 6. – 7. června: prohlídky oživené příběhy podle našich národních pohádek.

Královské slavnosti ve dnech 27. – 28. června: Akce určená zejména rodinám s dětmi. Formou tradičních hradních slavností budou probíhat představení kejklířů, ukázky

historických tanců a historického šermu. Nedílnou součástí je příjezd družiny krále Přemysla Otakara II. a královny Kunhuty na hrad.

Festival akustické hudby dne 11. července: Již desátý ročník festivalu, představující netradiční hudební žánr klasické country a folk neozvučené hudby.

Řezbářské dny na Svojanově ve dnech 13. – 18. července: Řezbáři budou v rámci této akce vytvářet pohyblivý obraz s námětem historického trhu na náměstí v Poličce.

Dny útrpného práva ve dnech 23. – 26. července: Mistr kat předvede své řemeslo v hradní mučírně.

Divadelní pouť ve dnech 1. – 2. srpna: Divadelní pouť je tradiční akcí, která se každoročně pořádá v historickém prostředí hradu Svojanova. V roce 2020 se bude jednat již o jubilejní 30. ročník. Smyslem akce je předvést co nejširší veřejnosti umělecké aktivity rozmanitého spektra zúčastněných umělců a uměleckých souborů a přispět k zachování tradic divadelní kultury. Po oba víkendové dny budou probíhat vystoupení divadelních souborů na horním nádvoří hradu. Připravuje se i večerní program. V prostorách hradního areálu vznikne rovněž stylové tržiště s ukázkami řemesel a výtvarnými dílnami pro děti.

Třicetiletá válka na Svojanově ve dnech 15. – 16. srpna: Jednotlivá vystoupení několika skupin věnujících se tomuto období, hromadná bitva, dobývání hradu, celodenní oživení hradu, volné potyčky...

Oslava 110 let od zakoupení hradu městem Poličkou ve dnech 5. – 6. září: Program akce připomíná období 2. poloviny 19. – počátek 20. století. Dobová móda, tance, divadlo, hudba a vojsko.

Svojanovské stíny ve dnech 23. - 24. října: Noční prohlídky hradu s vyprávěním o tajemných příbězích, které se zde v minulosti odehrály.

Královský advent na Svojanově ve dnech 28. listopadu - 13. prosince: Příjezd čertů, andělů a Mikuláše. Divadelní představení v domě zbrojnošů. Příprava a ochutnávky dobových vánočních pokrmů v historické kuchyni hradu. Prohlídky hradu s tradiční vánoční výzdobou doplněné výkladem o starých adventních a vánočních zvycích.

Miloš Dempír, DiS.
Hrad Svojanov, příspěvková organizace města Poličky
Ředitel